

OČUVANJE BIOLOŠKE RAZNOLIKOSTI

Ivana Buj, Zoran Marčić, Marko Čaleta
22.-24. 09. 2020.

Opisivanje i procjena
biološke raznolikosti

OČUVANJE BIOLOŠKE RAZNOLIKOSTI

OPISIVANJE I PROCJENA

BIORAZNOLIKOSTI

BIOLOŠKA RAZNOLIKOST ili BIORAZNOLIKOST

-raznolikost svih oblika života na svim organizacijskim razinama

-raznolikost života na Zemlji

-raznolikost na svim razinama biološke organizacije

STRUKTURA BIORAZNOLIKOSTI

-obično podrazumijeva jedinice bioraznolikosti:

- nukleotidi
- geni
- podvrste/linije
- vrste
- biocenoze
- ekosustavi

FUNKCIJA BIORAZNOLIKOSTI

-teže ju je definirati, ali odnosi se na ono što jedinice rade

- funkcionalna raznolikost
- filogenetska raznolikost

'The most wonderful mystery of life may well be the means by which it created so much diversity from so little physical matter'

Masa svih živih organizama $\approx$
1/100000000000
mase Zemlje

OČUVANJE BIOLOŠKE RAZNOLIKOSTI

OPISIVANJE I PROCJENA

BIORAZNOLIKOSTI

- tri organizacijske razine:

RAZNOLIKOST VRSTA

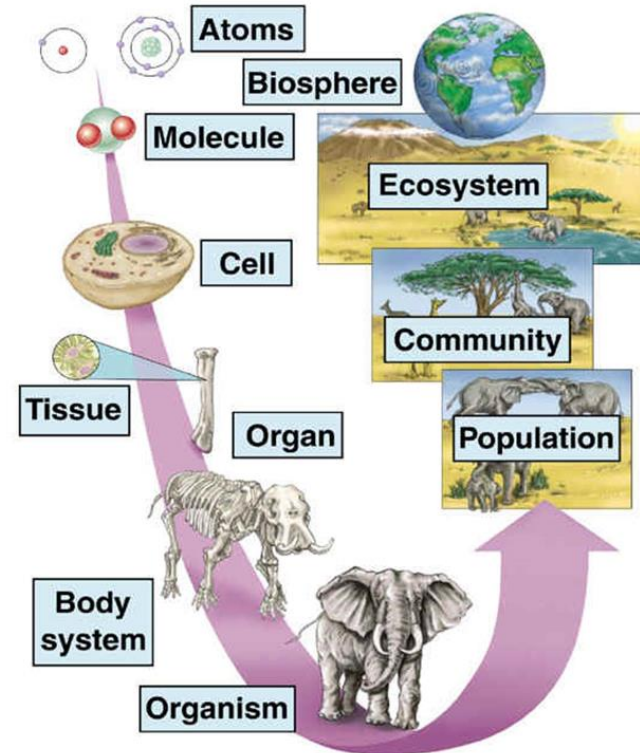
GENETSKA RAZNOLIKOST

RAZNOLIKOST EKOSUSTAVA

ZAŠTO OPISIVATI I/ILI MJERITI
BIORAZNOLIKOST?

- smatralo se da je raznolikiji sustav stabilniji,
- no danas se zna kako to ne mora biti točno
- mjerenje nam omogućuje praćenje promjena

Raven/Berg, Environment, 3/e
Figure 4.1

OČUVANJE BIOLOŠKE RAZNOLIKOSTI

OPISIVANJE I PROCJENA

BIORAZNOLIKOSTI

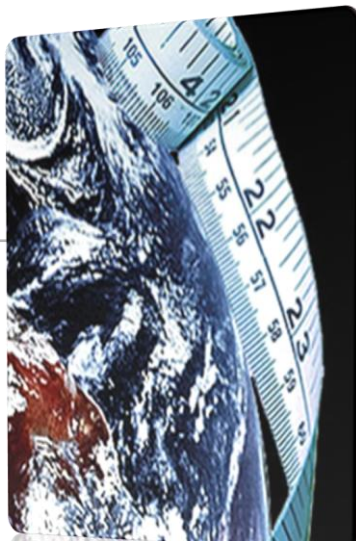
BIORAZNOLIKOST je moguće izmjeriti pomoću:

1. Funkcionalnih kategorija:

- ekosustavi
- vrste
- mjere DNK polimorfizma
- itd.

2. Teoretskih kategorija:

- alfa raznolikost
- beta raznolikost
- gama raznolikost

α – lokalna raznolikost

- raznolikost vrsta na malom području
- raznolikost unutar ekološke zajednice
- bogatstvo vrsta (broj) i njihova zastupljenost (ravnornost)

β – procjena raznolikosti šireg područja

- raznolikost između različitih zajednica
- stopa promjene u sastavu vrsta u zajednicama uzduž ekološkog gradijenta

= γ/α

γ – regionalna raznolikost

- ukupan broj vrsta na svim staništima unutar veće regije
- proizvod α raznolikosti zajednica šireg područja i njihovog međusobnog razlikovanja na razini β raznolikosti

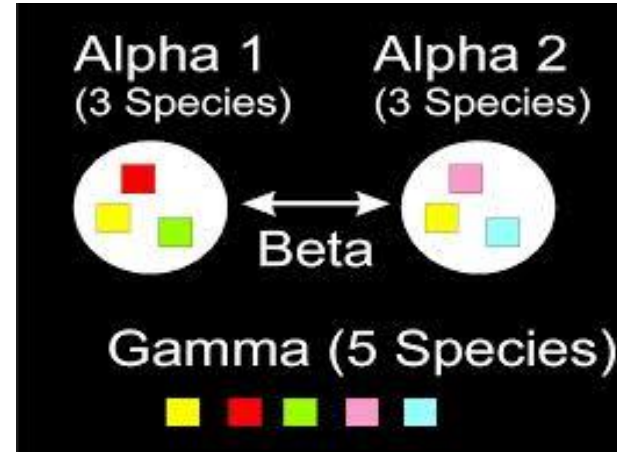
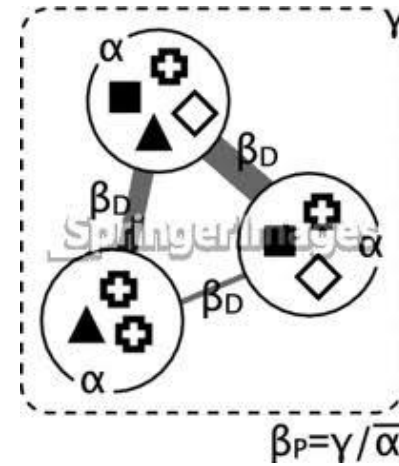
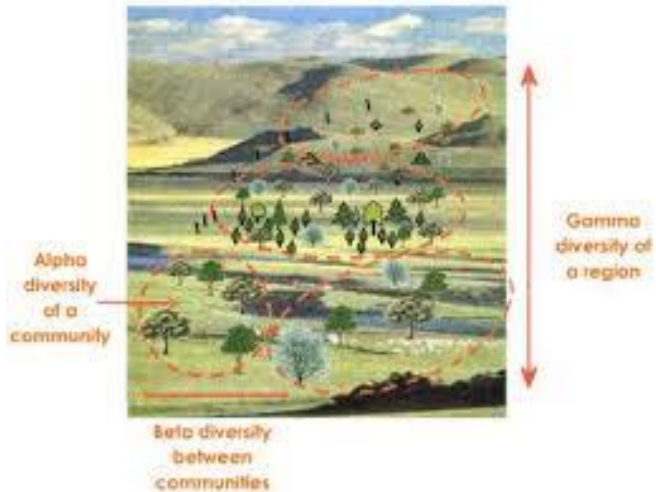

OČUVANJE BIOLOŠKE RAZNOLIKOSTI

OPISIVANJE I PROCJENA

BIORAZNOLIKOSTI

MJERENJE BIORAZNOLIKOSTI – TEORETSKE KATEGORIJE

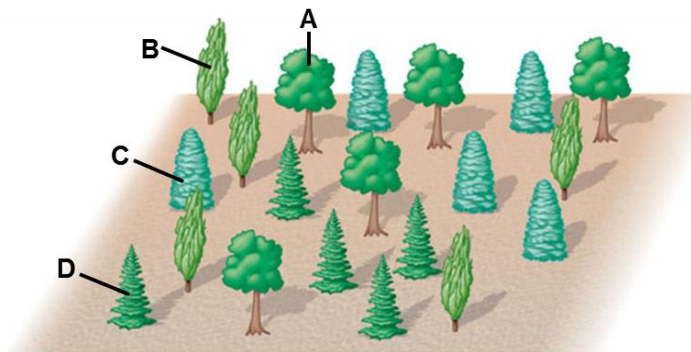

OČUVANJE BIOLOŠKE RAZNOLIKOSTI

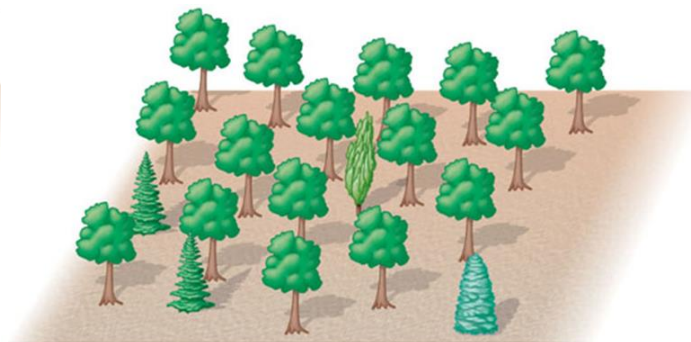
OPISIVANJE I PROCJENA

BIORAZNOLIKOSTI

BOGATSTVO VRSTA (S) = broj vrsta u zajednici
- najjednostavnija mjera biološke raznolikosti

Zajednica 1, S=4
A: 25%, B: 25%, C: 26%, D: 25%

Zajednica 2, S=4
A: 80%, B: 5%, C: 5%, D: 10%

JEDNOLIČNOST VRSTA (E) = udio jedinki pojedine vrste u zajednici
- zastupljenost, odnosno ravnomjernost vrsta
- dominantne vrste predstavljene većim brojem jedinki

OČUVANJE BIOLOŠKE RAZNOLIKOSTI

OPISIVANJE I PROCJENA

BIORAZNOLIKOSTI

INDEKSI RAZNOLIKOSTI

-omogućuju iskazivanje bioraznolikosti uključivanjem više mjera

• SHANONOV INDEKS (H')

- mjeri neodređenost kategorije u nekom setu
- mjera jednakosti
- ovisi o broju vrsta i jednakosti njihovih populacija
- najveća raznolikost kad su vrste jednoliko

raspoređene

• SIMPSONOV INDEKS (D)

- dominacijski indeks, težina mu je na strani gustoće najčešćih vrsta
- vjerojatnost da dvije jedinice slučajno odabrane iz uzorka pripadaju istoj kategoriji
- što je raznolikost veća, vrijednost indeksa je

manja

S – broj vrsta u uzorku
Pi – udio jedinki pojedine vrste u ukupnom uzorku

$$H = \sum_{i=1}^s p_i \ln p_i$$

$$D' = \sum_{i=1}^s p_i^2$$

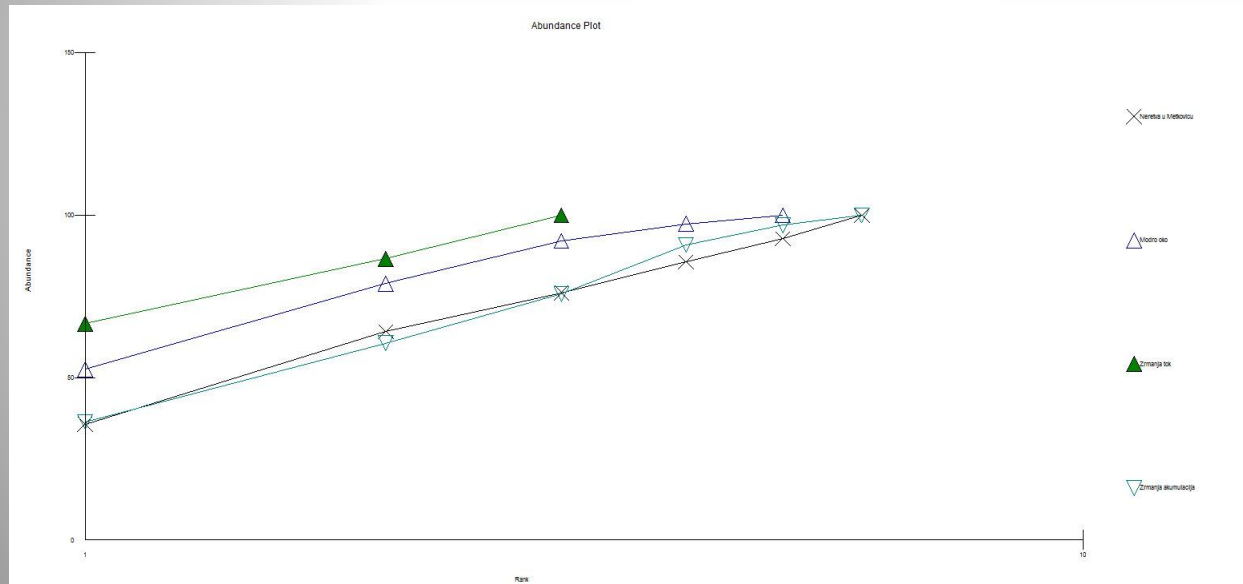

GRAFIČKI PRIKAZI ALFA RAZNOLIKOSTI

PRIKAZ K-DOMINANTNOSTI

- pokazuje udio kumulativne gustoće naspram logaritamskog redoslijeda vrsta
- svaka vrsta u svakoj zajednici prikazana je simbolom i predstavljena gustoćom (y os)
- vrste su poredane od one s najmanjom gustoćom do one najveće gustoće za pojedinu zajednicu i povezane krivuljom
- krivulje postavljene više u prikazu u pravilu se odnose na manje raznolike zajednice

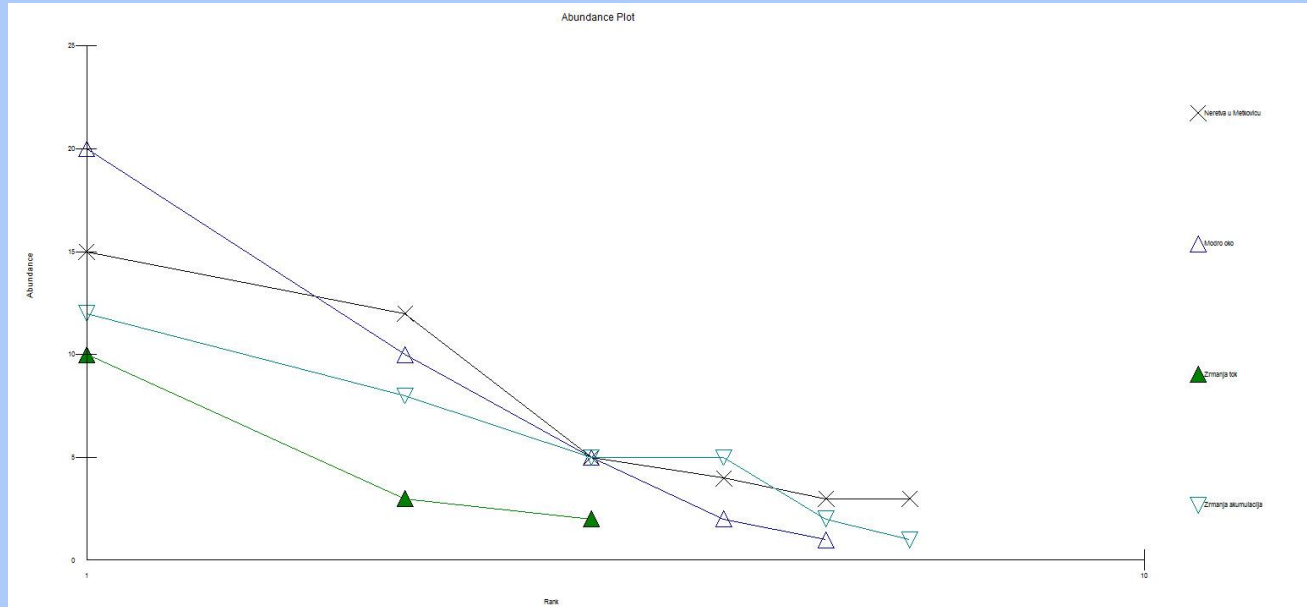

Prikaz K-dominantnosti četiri zajednice ihtiofaune.

GRAFIČKI PRIKAZI ALFA RAZNOLIKOSTI

PRIKAZ REDOSLIJEDA GUSTOĆA (WHITAKEROV GRAFIČKI PRIKAZ)

- omogućuje vizualizaciju rasprostranjenosti gustoća vrsta
- broj jedinki pojedinih vrsta prikazuje se u silaznom redoslijedu
- na y-osi je udio ukupnog broja svake vrste na logaritamskoj skali, a na x-osi redoslijed vrsta
- oblik grafa daje uvid u dominantnost, odnosno jednoličnost → strmi grafovi označavaju zajednice s velikom dominacijom jedne vrste, a plići nagibi ukazuju na veću ujednačenost

Prikaz redoslijeda gustoća četiri zajednice ihtiofaune

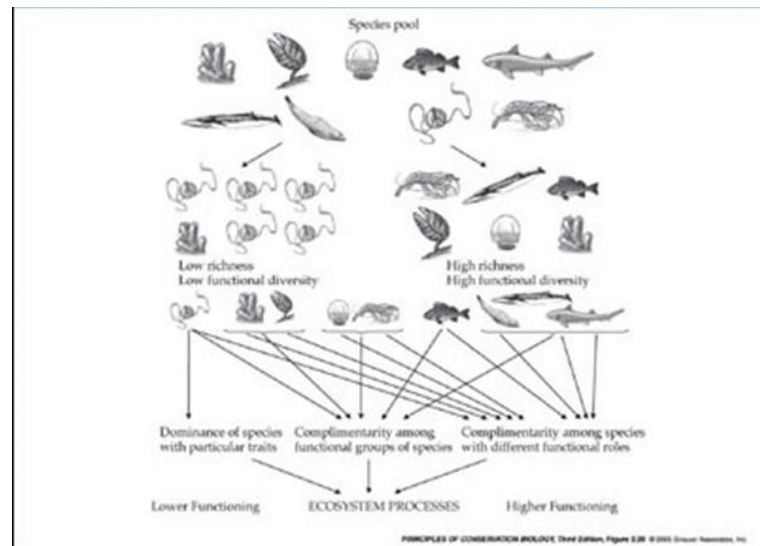
OČUVANJE BIOLOŠKE RAZNOLIKOSTI

OPISIVANJE I PROCJENA

BIORAZNOLIKOSTI

Što zanemaruju uobičajeni indeksi i metode računanja bioraznolikosti na razini vrsta?

- endemičnost
- invazivnost
- ugroženost
- jedinstvenost (filogenetski, evolucijski, morfološki)
- funkcionalne značajke
  - ulogu u ekosustavu
  - karizmatičnost
  - itd.

Funkcioniranje ekosustava određeno je funkcionalnom raznolikošću vrsta.

OČUVANJE BIOLOŠKE RAZNOLIKOSTI OPISIVANJE I PROCJENA BIORAZNOLIKOSTI

BioDiversity Pro

BioDiversity Pro - [C:\Users\lvana\Documents\ecobias\zaštita prirode za vježbu3.bdp]

File Edit Alpha Beta Multivariate Comparisons Tools View Window Help

	Names	A	B	C	D
Use		☒	☒	☒	☒
Names		Mala Kapela	Jezevic	Pasko polje	izvor Cetine
1	<i>Rana dalmatina</i>	2			
2	<i>Lacerta agilis</i>	5			
3	<i>Lacerta viridis</i>	4			2
4	<i>Podarcis muralis</i>	4	6		
5	<i>Coronella austriaca</i>	8			
6	<i>Natrix natrix</i>	4			
7	<i>Ophisaurus apodus</i>		2		
8	<i>Podarcis sicula</i>		10		
9	<i>Malpolon insignitus</i>		3		
10	<i>Vipera ammodytes</i>		2	5	1
11	<i>Podarcis melisselensis</i>			6	4
14	<i>Rana ridibunda</i>			18	
15	<i>Hierophis gemonensis</i>			6	3

BioDiversity Pro